

Dr. Benyeda János élete és öröksége

„Csak akkor születtek nagy dolgok,
Ha bátrak voltak, akik mertek.”

Ady Endre sorai különösen közel álltak Dr. Benyeda Jánoshoz. Jól kifejezik azt a csendes bátorságot is, amely egész életét jellemezte. Nem kereste a reflektorfényt, de amikor dönteni és cselekedni kellett, volt ereje új utakat választani.

1945-ben született Kecelen, gazdálkodó családban. Az állatokkal végzett munka, a vidéki élet és a természet közelsége már fiatalon az állatorvosi hivatás felé irányította. A Kiskunhalasi Mezőgazdasági Technikumban országos állattenyésztési tanulmányi versenyt nyert, majd felvételt nyert az Állatorvostudományi Egyetemre.

Hallgatóként, Dr. Belák Sándor mellett, a Járványtani Tanszék tudományos diákkörében kezdett virológiával foglalkozni. A vírusok kutatása ettől kezdve egész szakmai pályáját meghatározta. Diplomája megszerzése után Mészáros János professzor meghívására az egyetem Járványtani és Mikrobiológiai Tanszékén maradt, ahol kilenc éven át oktatott, kutatót, valamint a sertés és a baromfi vírusos betegségeivel foglalkozott.

Fiatal kutatóként több, Magyarországon addig ismeretlen betegség felismerésében és virológiai diagnosztikájának kidolgozásában vett részt. Kutatásai kiterjedtek többek között a malacok vírusos hasmenésére, a sertés hólyagos betegségére és a fertőző sertésbénulásra. Munkatársaival új módszereket vezettek be a vírusizolálás hatékonyságának javítására, és elsőként írták le a sertések TGE-szerű megbetegedését.

Pályájának következő szakaszában az egyetemen megszerzett tudást a nagyüzemi állattartás gyakorlatában kamatoztatta. A Bólyi Mezőgazdasági Kombinát baromfiüzemének főállatorvosaként diagnosztikai laboratóriumot hozott létre, és új alapokra helyezte az üzem állategészségügyi munkáját. Nemcsak a betegségek kezelésére keresett megoldást: a megelőzés, a pontos diagnosztika, valamint a takarmányozási, tartási és feldolgozási folyamatok javítása egyaránt fontos volt számára.

Dr. Palya Vilmosmal együttműködve több új baromfibetegség felismeréséhez és az ellenük való védekezés kidolgozásához járult hozzá. Vizsgálataik segítették a Gumboro-betegség jobb megértését és a Gumbophyl vakcina fejlesztését. Közös munkájuk eredménye volt többek között a sejtzárványos hepatitis, a duzzadt fej betegség és a J-leukózis első hazai leírása is.

Életének egyik legbátrabb döntését a rendszerváltás idején hozta meg. Feleségével és szakmai társával, Dr. Varga Évával biztos állásukat és addigi pályájukat maguk mögött hagyva saját vállalkozás építésébe kezdtek. Nem kész üzleti mintát követtek: tudásukból, tapasztalatukból és abból indultak ki, amiben hittek.

Munkájukat termékeny tyúktojások előkeltetésével kezdték, majd állatgyógyászati vakcinák alapanyagául szolgáló vírusok és immunszérumok előállításával folytatták. A Prophyl Kft.-t 1991-ben alapították meg. A vállalkozás tevékenysége hamarosan vakcinák minőség-ellenőrzéséhez, regisztrációjához és kutatás-fejlesztéséhez szükséges élőállat-vizsgálatokkal, valamint diagnosztikai szolgáltatásokkal bővült.

Különleges szakmai és vállalkozói bátorság kellett ahhoz, hogy 2000-ben Magyarországon elsőként kezdjenek SPF-tojás-termelésbe. A speciális kórokozóktól mentes, embrionált tyúktojásokat humán- és állatgyógyászati vakcinák gyártásához, diagnosztikai vizsgálatokhoz és kutatási célokra használják. A vállalat Európa egyik meghatározó SPF-tyúktojás-előállítójává vált.

Az élőállat-vizsgálatokban megszerzett tapasztalatokra építve Dr. Benyeda János és munkatársai létrehozták a hazai oltóanyag-kutatás és -fejlesztés legnagyobb integrált haszonállat-vizsgálóhelyét. A GLP-minősítésű vizsgálóhely különböző biológiai biztonsági szintű, köztük BSL-3 fokozatú állatházakkal, komplex

diagnosztikai laboratóriumi háttérrel és telepspecifikus vakcinák előállítására alkalmas egységgel működik. Dr. Palya Vilmossal közösen a libák vérömléses bél- és vesegyulladására elleni vakcina fejlesztésén is dolgozott; kutatásaik a betegséget okozó polyomavírus kórtanának és járványtanának jobb megismeréséhez is hozzájárultak.

Pályafutása során aktívan szolgálta az állatorvosi szakmai közösséget. Két cikluson át tagja volt a Magyar Országos Állatorvos Egyesület elnökségének, 2003 és 2011 között pedig a Baromfi-egészségügyi Társaság elnökeként dolgozott. Tudományos, gyógyszerfejlesztési és közéleti munkáját többek között Hutyra Ferenc-emlékéremmel, Derzsy-díjjal, Mészáros János-díjjal, a Magyar Baromfi Ágazatért díjjal és Magyar Arany Érdemkereszttel ismerték el. Mohács városa díszpolgárává választotta.

Mindezek ellenére szerény és közvetlen ember maradt. A vállalat eredményeit nem kizárólag saját sikerének tekintette: munkatársai szakértelmét, elhivatottságát és munkához való viszonyát tartotta a fejlődés legfontosabb alapjának. A szakma mellett családja, a könyvek, a kultúra, a kert és a madarak is meghatározó részei voltak életének.

Életműve azt üzeni a következő állatorvos-generációknak, hogy a nagy eredményekhez nem feltétlenül hangos magabiztosság kell. Sokkal inkább kíváncsiság, felkészültség, kitartás és bátorság ahhoz, hogy merjünk elindulni egy még járatlan úton.

A róla elnevezett ösztöndíj ezt a szakmai igényességet, csendes bátorságot és emberi felelősséget kívánja továbbadni.